

Høringsoppsummering

1. Type høringsinstans.

Bispedømmeråd

2. Navn på høringsinstans.

Oslo Bispedømmeråd

3. Bispedømmetilhørighet.

Oslo

4. Har du kommentar til kapittel 1: Innledning

Overordnet kommentar til planen: (Dette er kopiert inn her da dette var et spørsmål i det opprinnelige arbeidsdokumentet som ble brukt til å skrive høringssvar).

Oslo bispedømmeråd ønsker å berømme sekretariatet i kirkerådet for arbeidet som er lagt ned i utviklingen av overordnet del. Den tar trosopplæringsutvalgets rapport på alvor og hensyn til erfaringer som er gjort blant bispedømmer siden reformen kom. Planen kan gi menighetsråd og ansatte inspirasjon til videreutvikling og helhetstenkning i sin menighet. Rådet ser frem til utviklingen av rammeplaner og den videre prosessen.

En overordnet bemerkning er at teksten er ordrik og ikke alltid like presis i språket. Rådet stiller spørsmål til hvorvidt planen er forståelig for mottakerne og enkel nok å lese. Det bør vurderes om planen kan kuttes noe i omfang og struktureres noe annerledes, med sikte på brukervennlighet.

I Oslo bispedømme har vi svært god erfaring med De sentrale dimensjonene i Gud gir – vi deler. Opplevelsen i menigheter er at de bidrar til å ivareta en verdifull og viktig bredde i rammene rundt lokalmenighetenes arbeid for barn og unge. Det er gledelig å se at tematikken i de sentrale dimensjonene er innlemmet og ivaretatt i grunnlagstenkningen i ny plan. Oslo bispedømmeråd ønsker at det i utviklingen av rammeplanene sikres at disse perspektivene videreføres. Det bør tas en vurdering på hvordan det kan legges til rette for en inkludering av dimensjonene i det lokale planarbeidet, og hvordan menighetene på en god måte kan videreføre det som allerede er beskrevet på disse punktene. De fleste dimensjonene er tatt med som viktige rammer i overordnet del, men det etterspørres mer innhold som retter seg mot dimensjonene «Misjon», «Diakoni», «Musikk og kultur» og «Kommunikasjon». Eksempelvis vil behovet for kompetanse på kommunikasjon og markedsføring være viktig i tiden fremover. Dette bør komme bedre frem i overordnet del og tas med til utvikling av rammeplanene.

Iverksetting av ny plan, slik den er skissert her, impliserer at det i alle menigheter må settes av tid til å jobbe tverrfaglig med utvikling av ny lokal plan og gjennomføringen av denne. Dette særlig da målgruppen for ny plan er utvidet til å gjelde alle døpte og interesserte i alle aldre. For at menighetene skal få en god plan må det settes av tid til refleksjon og diskusjon i stab og menighetsråd i tillegg til utvikling av årsplaner der all aktivitet ses i sammenheng. Tverrfaglig samarbeid er en av de sentrale dimensjonene fra Gud gir – vi deler. Arbeid med

dette vil være avgjørende for å lykkes og Oslo bispedømmeråd ønsker derfor at det i overordnet del står noe om mer om viktigheten av tverrfaglig arbeid og samarbeid i staben. Dette kommer også frem i kommentarene til kapittel 8.

Oslo bispedømmeråd legger særlig merke til at det i planen ikke skrives noe konkret om døve som språklig og kulturell minoritet, døvekirken om ressurs eller norsk tegnspråk. Før vedtak av overordnet del må dette tas inn. Se utfyllende kommentar under høringsspørsmål 8.

Har du kommentar til kapittel 1: Innledning

Oslo bispedømmeråd støtter at det i legges vekt på livslang læring med mål om å lage egne rammeplaner også for unge voksne og voksne. I Oslo bispedømme finnes det flere eksempler på voksne som har etterspurt og ønsket seg flere trosopplæringstiltak med sikte på egen aldersgruppe. Menigheter har også sett behov for å kunne imøtekomme blant annet foreldregruppen hvor det finnes mye uforløst potensial.

Oslo bispedømmeråd ønsker å fremheve at målgruppen er utvidet til alle døpte og interesserte i alle aldre i plan for kirkelig undervisning og læring. Dette oppleves mer i tråd med kirkens oppdrag sett i lys av dagens samfunn.

5. Har du kommentar til kapittel 2: Teologisk grunnlag for kirkelig undervisning og læring

Det dåpsteologiske grunnlaget slik det er beskrevet kan med fordel utfoldes og utnyttes bedre. Kapittelet fremstår som ordrikt og noe upresist.

Oslo bispedømmeråd fremhever viktigheten av at vi beveger oss i takt med samfunnet, samtidig som vi bevarer vår egenart som kirke. Ny plan skal rette seg også mot alle interesserte, likevel er det viktig at det legges til grunn at vi som kirke skal undervise og lære med «henblikk på dåp», og at vi må «finne og fjerne alt som kan hindre mennesker fra å oppsøke dåp». I et samfunn der flere vil at barnet skal velge selv eller av ulike årsaker utsetter eller velger bort dåp må vi henvende oss til alle og kommunisere at Den norske kirke har dåp som mulighet hele livet og legge til rette for det.

Fadderansvaret blir her løftet frem og gir et bilde på hva undervisning og læring skal være. Det er viktig at det fremhever fadderrollen som blant annet innebærer en forpliktelse til å huske på barnet, vise det omsorg over tid og innlemme det i trygge fellesskap. Dette er det stadig behov for bevisstgjøring om. Fadderrollen blir trukket frem som en viktig del av samarbeid med hjemmet i kapittel 7. Her beskrives konkrete måter menighetene kan ta på alvor hvordan hjemmet og faddernes betydning kan ha for trosutvikling. Det vil være nyttig å inkludere dette konkret i utvikling av rammeplaner.

6. Har du kommentar til kapittel 3: Å leve og vokse: Innhold i kirkelig undervisning og læring

Oslo bispedømmeråd opplever det positivt at de tre innholdsaspektene fra Gud gir, vi deler til en viss grad videreføres. Livstolkning og livsmestring er tatt ut som konkret aspekt, og ligger nå til grunn som noe som skal gjennomsyre alt innhold i kirkelig undervisning og læring. Det er bra at disse begrepene videreføres, noe som også er i tråd med skolens læreplaner, jf. kunnskapsløftet 2020. Vi ber om at det i rammeplanene og veiledningen til innholdsbeskrivelsene legges opp til å kunne beskrive livstolkning og livsmestring. Både som del av de nåværende tre innholdsaspektene og i de konkrete aktivitetsbeskrivelsene.

I dagens læreplan i skolen ligger det til begrepet «livstolkning og livsmestring» å erfare og oppleve andres kultur, meninger og tro. Planen bør tematisere den pluralistiske situasjonen kirken befinner seg i bedre. Eksempelvis: Hvordan kan man argumentere for troverdigheten i kristen tro, og hvordan kan man møte andre ikke-troende og andre med en annen religiøsitet i en respektfull og dialogisk tilnærming?

Det at bibel, tekst og fortolkning blir et av de tre innholdsaspektene vil kunne gi tyngde og være til inspirasjon. Ansatte kan med fordel utfordres på, og tilbys mer kunnskap om bibel og metoder for inspirerende formidling. Enkelte ansatte melder selv tilbake om at de eller deres kollegaer er usikre på egen bibelkunnskap og evne til fortolkning. Utdanningsnivå i noen av stillingene bekrefter at dette kan stemme. Vi håper at det å sette bibelen tydeligere på agendaen vil kunne skape et engasjement for bruk og fortolkning av bibeltekster samt finne gode måter å formidle dette på. I samme anledning ansvarliggjør det arbeidsgiver på å støtte og legge til rette for kurs, erfaringsdeling og videreutdanning. Det bør også fokuseres på utvikling av innhold som tar for seg bibelens mangfold til konkret bruk for menigheter.

Under overskriften Kristen tro i praksis kunne det med fordel nevnes noe om trospraksisene som kommer litt på siden av liturgibegrepet, som eksempelvis lystenning, bønnelapper og bønnestasjoner. Bruken av stillhet i seg selv er også et eksempel på en helt enkel opplevelse som kirken kan gi som står i kontrast til andre aktiviteter. Oslo bispedømme ser en økende etterspørsel etter og mer bruk av «Åpne kirker» også utenom liturgiske handlinger og til flere tider på døgnet. Dette gir folk anledning til å ta eierskap og rommets stillhet inn over seg. Spesielt ser man behov for dette i sentrumsnære kirker. Det er også en erfaring og et ønske om åpne kirker spesielt i krisetider, også blant barn og unge. For å lykkes med praksiser innenfor spesielt liturgi er det viktig at mennesker som møter dette forstår hvorfor praksisene er en del av kirken.

Det legges vekt på bibelfortellinger, men det burde komme tydeligere frem det læremessige innholdet i kristen tro. Trosbekjennelsen, sakramenter og det mer tradisjonelle katekismestoffet kommer i liten grad frem.

7. Har du kommentar til kapittel 4: Å være og å lære: Pedagogisk

grunnlagstenkning og læringssyn

I høringssvaret fra rapporten til utvalget Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring var Oslo bispedømmeråd usikre på om det var klokt å gå bort fra begrepet «trosopplæring» allerede nå. Det er først de siste årene at begrepet har blitt kjent også utenfor kirken. På bakgrunn av den teologiske og pedagogiske begrunnelsen for begrepene «undervisning og læring» som nå brukes, mener Oslo bispedømmeråd at dette er

riktig ordvalg for ny plan. Rådet tror likevel det i dagligtalen vil være fint at «trosopplæring» som begrep fortsatt kan brukes.

Oslo bispedømmeråd støtter at begrepet undervisning må forstås bredere enn enveiskommunikasjon, og det må ligge til grunn et mangfold av varierte arbeidsmåter og metoder i samspill med de som møter kirken. Likevel vil all læring også forutsette en form for kunnskapsformidling. Kirken møter barn og unge med kunnskapsmangel og det vil være avgjørende å danne et grunnlag som må formidles fra noen for å bli kjent og utforske.

En bemerkning er også at man under dette kapittelet kunne vurdert å trekke inn dannelsesbegrepet.

For at mennesker i alle aldre skal kunne forstå hva kirken kan være for dem, må vi stadig sette oss inn i deres ønsker og behov. Kirkens språk, praksiser og symboler kan oppleves som fremmed og føre til at man tar avstand. Forståelse av og bevissthet om dette og hvordan vi likevel kan oppleves som relevante bør legges vekt på i valg av aktiviteter til lokal plan i menighetene.

Musikk og kunst nevnes kun ett sted. Dette ble i Gud gir - vi deler løftet frem som en sentral dimensjon og bør få større tyngde som pedagogisk metode.

8. Har du kommentar til kapittel 5: Likeverdig deltagelse og medvirkning

Trosopplæringsutvalget kommer i sin rapport Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring med anbefalinger til utvikling av ny plan. I høringen som ble sendt kunne man kommentere på disse. Anbefalingen som sier noe om døve og hørselhemmede var ikke mulig å kommentere på. Der stod det: «... i arbeidet med grunnlagstenkningen for kirkelig undervisning og læring bør døves erfaring som minoritet tas med» og «...at arbeid med revidering av rammeplanene for døve bør skje parallelt.» Oslo bispedømmeråd antok at dette ville bli prioritert under utviklingen av grunnlagstenkningen i ny plan. Vi legger derfor særlig merke til at det i planen ikke skrives noe konkret om døve som språklig og kulturell minoritet, døvekirken om ressurs eller norsk tegnspråk. Oslo bispedømmeråd ber om at det innlemmes i overordnet del. Det å være døv må ikke fremstilles som en tilrettelegging på linje med en funksjonsnedsettelse, men beskrives som språklig og kulturell minoritet.

Oslo bispedømmeråd skulle gjerne sett at flere former for tilrettelegging blir synliggjort, og peker særlig på det økende behovet for sosial tilrettelegging. I Oslo bispedømme ser vi at behovet for dette har økt de siste årene. Sosial tilrettelegging kan være at deltakeren i forkant og underveis har behov for detaljert program, trygghet i rom og relasjon til ansatte eller eget opplegg.

«Rammene for undervisning må legge til rette for at det er tilstrekkelig tilfang av menneskelige ressurser, tid, tverrfaglighet og kompetanse for å innfri målet om likeverdig deltagelse». Dette ansvarliggjør Kirkerådet, bispedømmeråd, fellesråd og sokn ved at det må settes av tid og ressurser. Ansatte bør få mulighet til opplæring, de må vite hvor de finner relevant informasjon og kjenne til aktuelle samarbeidspartnere. Eksempelvis at døvekirken er en ressurs for hørende menigheter, mulighet for råd og bistand fra inkluderingsprest på bispedømmenivå o.l.

Avslutningsvis i kapittelet står det at «Barn, unge og voksne bør delta aktivt i planlegging og evaluering av aktivitet. Ansvaret for barns medvirkning ligger hos den voksne». Her kunne det med fordel stått mer om hvordan dette kan gjøres og hvorfor man ønsker at medvirkning av barn og unge skal være en sentral del av kirkelig undervisning og læring.

9. Har du kommentar til kapittel 6: Samisk kirkeliv: likeverdig og livskraftig

Oslo bispedømme opplever at kirkerådet har tatt samisk kirkeliv på alvor i overordnet del og gir en konkret forståelse av hvordan dette kan synliggjøres i aktiviteter for menigheter, også utenfor områder som ligger i tradisjonelle samiske kjerneområder.

Menigheter vil med denne beskrivelsen ha en god forståelse om hvorfor, og delvis hvordan, samiske elementer kan implementeres i sine aktiviteter. Det vil være behov for jevnlig påfyll av kompetanse, tilgjengeliggjøring av konkrete ressurser til aktivitet og bevisstgjøring. Dette utrunder menighetene til å inkludere språk, tradisjoner, samiske elementer og en samisk pedagogisk tilnærming i eksisterende og nyutviklede aktiviteter.

Likevel er rådet usikre på om dette er et for omfattende kapittel for en overordnet del. Andre minoritetsperspektiver kommer i svært liten grad frem her, selv om disse kommer frem i beskrivelsen av det teologiske grunnlaget. Det bør vurderes om det skal kuttes i omfanget på kapittelet eller endre overskrift og innhold slik at det omfatter flere former for minoritetsperspektiver.

Under overskriften (kapittel 4) Å være og lære: Pedagogisk grunnlagstenkning og lærings syn står det at «Bruk av ulike språk er nødvendig for å bekrefte deltakernes identitet». Bruken av «ulike språk» slik det er beskrevet er godt da det også vil inkludere et bredere syn på begrepet språk. Oslo bispedømmeråd ønsker ikke at dette skal endres, men mener det ikke er tilstrekkelig. Norsk tegnspråk må, i likhet med samisk språk fremheves. Norsk tegnspråk er, som Samisk språk, en del av norsk språkløve §7 «Som språkleg og kulturelt uttrykk er norsk teiknspråk likeverdig med norsk.» Norsk tegnspråk må fremheves på linje med samiske språk.

10. Har du kommentar til kapittel 7: Samarbeid om kirkelig undervisning og

Læring

Kapittelet har overskriften «samarbeid om kirkelig undervisning og læring». Det burde vurderes å endre denne. Slik innholdet står nå er det flere områder vi stiller spørsmålsteget ved.

Et sted i overordnet del bør det stå noe om aktørene – hvem er det som bedriver kirkelig undervisning? Verken kateketer eller menighetspedagoger er nevnt, og kun ett sted blir prest nevnt. Det bør settes av plass et sted i overordnet del om aktørene som skal gjennomføre undervisningen og aktiviteten for deltakerne.

I dette kapittelet omtales skole, barnehage og SFO. Også her oppleves det feil at det står i sammenheng med blant annet organisasjoner. Av religionspolitiske grunner er det uheldig å omtale skole og SFO som samarbeidspart i kirkens undervisningsoppdrag på dåpens grunn.

De hører utvilsomt med til den kontekst som kirkelig undervisning befinner seg innenfor, og man kan samarbeide med skole/SFO i andre sammenhenger, uten at det dreier seg om den kirkelige undervisning og læring som planen omhandler

Rådet stiller også spørsmålstegn til at det under en overskrift om samarbeid står om frivillige og hjemmet. De er, som det står, sentrale. De er jo selve kirken og bør ikke omtales på en måte som gjør at de fremstilles som kun en samarbeidspartner. I det hele tatt bør hjemmets rolle og ansvar for den kirkelige undervisningen tematiseres bedre i planen

Innledningsvis blir organisasjoner, frivillighetsarbeid og andre institusjoner trukket frem som eksempler på aktuelle samarbeidspartnere. Her bør også muligheten for samarbeid med kommune/bydel nevnes som mulige og viktige samarbeidspartnere. I Oslo bispedømme vil det være aktuelt å også åpne opp for et større samarbeid med andre tros- og livssynssamfunn. I vår forpliktelse som kirke ligger det til grunn at vi må arbeide aktivt for å fremme et livsynsåpent samfunn. I Kommunen finnes viktige aktører som jobber med barn og unge i lokalmiljøet.

Viktigheten av samarbeid med menigheter i prosti/fellesråd bør også løftes frem.

Gud gir - vi deler løfter frem «Vi deler» som en bærebjelke. Dette bør videreføres som et viktig aspekt i ny plan. Deling av ressurser og samarbeid på tvers av menigheter vil være ressurs sparende og til inspirasjon for gjennomføring og utvikling av aktiviteter.

Oslo bispedømmeråd er glad for at det i overordnet nevnes muligheten som ligger i lovverket om å tilby aktivitet innenfor rammen av skolefritidsordningen. At kirken kan tilby aktivitet i skolefritidstiden vil mange steder være en nøkkel for å nå en bredde og er flere steder et ubenyttet rom. Det bemerkes ellers at i Oslo kommune heter Skolefritidsordning (SFO) Aktivitetsskolen (AKS).

Det er på høy tid at plan for kirkelig undervisning og læring inkluderer samarbeidet med barnehager og skoler. Dette har vært et savn og blitt etterspurt i flere sammenhenger. Det vil være viktig at dette implementeres i planverktøyet. Både som en egen plan, men også for å kunne se det i sammenheng med annen aktivitet. Møter med barnehage og skole er en viktig arena for relasjonsbygging og bør ses i sammenheng med øvrig aktivitet det inviteres til fra menigheten.

11. Har du kommentar til kapittel 8: Lokalt planarbeid

Oslo bispedømmeråd har noen innspill til videre utvikling av planverktøy og implementering av ny plan for kirkelig undervisning og læring.

«Menighetene utfordres til å reflektere rundt kjennetegn til sokn og lokalmiljø, utfordringer og ressurser ...» som grunnlag for en samlet plan for arbeid i soknet. Til dette vil dagens planer i mange menigheter, inkludert det som står i sentrale dimensjoner, være overførbart.

I «Kirka vår» vil det være enkle og få overskrifter. Oslo bispedømmeråd tror ikke nødvendigvis at det vil gjøre det enklere for menigheter. Selv med dagens inndeling som inkluderer sentrale dimensjoner etterspørres det flere hjelpende underoverskrifter fra ansatte. Det bes om at det utvikles muligheter til å beskrive grunnlagstenkningen for soknet i «Kirka vår» mer detaljert. I grunnlagstenkningen i Gud gir - vi deler er det ikke lagt opp til å beskrive «utfordringer». Dette blir i ny plan trukket frem, noe som vil være relevant og nyttig å ta inn i

lokale planer. Det har blitt etterspurt og fungert godt der det er tatt inn. Oslo bispedømmeråd ønsker at dette tas med inn som hjelp for menigheter når de skal utvikle og skrive plan.

«Kirka vår» har stort potensiale til å fungere som et helhetlig arbeidsverktøy for lokalmenighetene. Oslo bispedømmeråd ønsker å presisere at plattformen bør videreutvikles på bakgrunn av de ansattes erfaringer fra planverktøyet. Slik planverktøyet er i dag er det ikke egnet for å arbeide med årshjul eller til å sette opp aktivitetene i sammenheng med hverandre. «Kirka vår» bør også inkludere alt av samarbeid med skole og barnehage (dette er ikke mulig i dagens planverktøy). Det er meldt et stort behov flere steder å etablere dette og å se det i sammenheng med eksisterende tilbud.

Om utvikling av menighetens aktiviteter står det; «Det forutsettes ikke at menighetsrådet formulere nye tekster om undervisning og læring». At det settes av tid og ressurser til utvikling av gode lokale planer som fungerer i hverdagen vil være avgjørende. Alle tiltak for alle aldersgrupper skal nå inn i samme plan, dette innebærer at alle tiltak må beskrives, også de som ikke står i den nåværende «systematiske og sammenhengende trosopplæring 0-18 år». All øvrig aktivitet er i dag i de fleste menigheter ikke beskrevet i det hele tatt eller i svært liten grad. Her vil det kreve et større arbeid for å få beskrevet dette i tillegg til jobben med å tilpasse og i større grad se alt som inviteres til i sammenheng.

Ny plan gir også nye overskrifter til hovedinnholdet i grunnlaget. Arbeidet med dette vil skape behov for tilpasning og videreutvikling av innhold på eksisterende tiltak. Det å se aktivitetene i sammenheng mot en helhetlig plan vil også kunne avdekke behov for å utvikle nye og endre på aktivitetstilbud.

Et veiledningsmaterieell om prosessen fremover vil være viktig. For å ivareta og sikre en god prosess for nye lokale planer må bispedømmerådene må få opplæring for å kunne bistå menighetsråd og staber med kursing og veiledning. Det burde stå tydelig i veiledningsmateriellet at arbeid med utvikling av en samlet plan må gjøres tverrfaglig.

Menighetsrådet må ha en kontinuerlig samtale om hva som møter nye muligheter og behov. Dette er viktig for å hele tiden kunne videreutvikle og ha en levende og virkelighetsnær plan.

Det står ikke noe i dette kapittelet om hvor lenge en planperiode skal vare. Oslo bispedømmeråd mener at revidering en gang pr. menighetsrådsperiode og orientering minimum en gang i året har fungert godt.

12. Har du andre kommentarer til planen

(spørsmålsstilling fra opprinnelige arbeidsdokument er brukt)

Innspill til videre arbeid med plan:

Oslo bispedømmeråd har til høringsspørsmålene kommet med innspill til videre arbeid med overordnet del. Der er det også kommentert ønsker om hva som burde tas med til videre prosess, både til utvikling av rammeplaner og veiledningsmaterieell.

Oppsummert vil vi trekke frem at «Kirka vår» som planverktøy må justeres og tilpasses på bakgrunn av lokalmenighetenes behov, med mål om å utvikle gode planer for kirkelig undervisning og læring som kan brukes i arbeidshverdagen.

Det er ønskelig at det utvikles og samles nødvendige ressurser som kan være til hjelp for menigheter til å få inkludert sentrale aspekter som løftes frem som sentrale i overordnet del og i rammeplaner. Dette bør publiseres på Ressursbanken.

I store endringsprosesser er det nødvendig å jobbe strategisk med kommunikasjon underveis til de berørte. Dette er helt vesentlig for å kunne skape gode overganger, og unngå misforståelser og feilinformasjon. Allerede da trosopplæringsutvalget lanserte sin rapport hørte vi blant ansatte i Oslo bispedømme at enkelte ble alt fra usikre om det skulle bli store endringer for den enkelte sitt arbeidsforhold, og uttalte bekymringer og uro over reformens endringer og en uoverkommelig arbeidsmengde.

13. Av hensyn til forenkling vurderes det om Kirkerådet kan vedta de seks ulike

rammeplanene under overordnet del. Hva mener du om dette?

- Kirkerådet kan vedta rammeplanene
- Rammeplanene bør vedtas av Kirkemøtet

14. Har du utdypende kommentar til spørsmål 13

Dette spørsmålet var ikke i det opprinnelige arbeidsdokumentet som lå ute for å skrive høringssvar i og er derfor ikke tatt opp til behandling.